

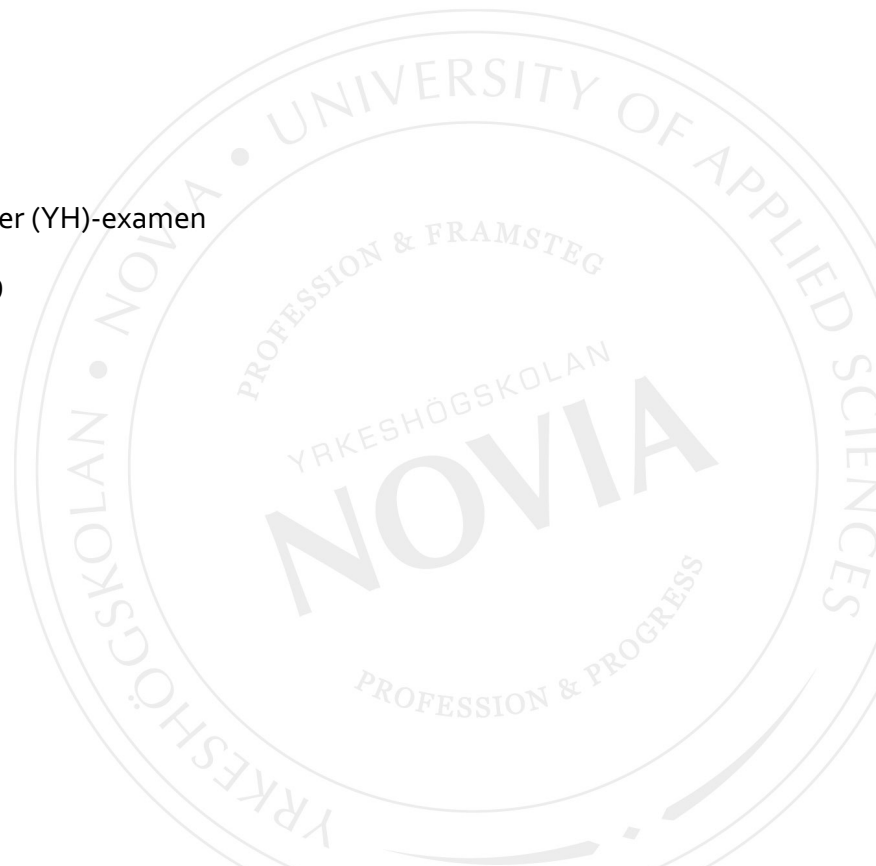
Hengellisen musiikin merkitys vankeusaikana: "Kyllä siitä tulee se toivo elämään"

Mari Renvall

Examensarbete för musiker (YH)-examen

Utbildningen i musik 2019

Jakobstad 2019

EXAMENSARBETE

Författare: Mari Renvall

Utbildning och ort: Yrkeshögskolan Novia, Jakobstad

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Kyrkomusik

Handledare: Kaj Ahlsved

Titel: Den andliga musikens betydelse under fängelsetiden

Datum 20.5.2019 Sidantal 30

Bilagor 1

Abstrakt

I mitt examensarbete utforskar jag den andliga musikens betydelse för fångar under fängelsetiden. Mitt syfte är att redovisa hur fångarna upplever andlig musik, vilken betydelse den har för deras själsliv och speciellt hur den förstärker deras psykiska återhämtningsförmåga (resiliens).

Forskningen genomfördes med hjälp av temaintervjuer med fångar i Vasa fängelse. Temaintervju som forskningsmetod ger möjlighet till en djuplodande förståelse för individens upplevelse. Jag fungerar även som som kantor i Vasa fängelse vilket ger forskningen ett etnografiskt perspektiv.

Utgående från mitt forskningsmaterial kan man konstatera att andlig musik upplevs betydelsefull och förstärker fångarnas återhämtningsförmåga. Mera resurser borde därför styras till handledning och förverkligande av andlig musik i fängelsetiden.

Jag skulle önska vidare forskning om hur man bättre kunde inkludera fångarnas medverkan i gudstjänstlivet, exempelvis genom att planera gudstjänsterna tillsammans.

Språk: Finska

Nyckelord: andlig musik, fängelser, fångar, resiliens

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Mari Renvall

Koulutus ja paikkakunta: Ammattikorkeakoulu Novia, Pietarsaari

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Kirkkomusiikki

Ohjaaja(t): Kaj Ahlsved

Nimike: Hengellisen musiikin merkitys vankeusaikana

Päivämäärä 20.5.2019 Sivumäärä 30

Liitteet 1

Tiivistelmä

Tutkin hengellisen musiikin merkitystä vankeusaikana. Tarkoitukseni on selvittää, miten vangit kokevat hengellisen musiikin sekä mikä merkitys sillä on heidän sielunelämälleen ja erityisesti resilienssin vahvistumiselle.

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla vankeja Vaasan vankilassa.

Haastattelumenetelmäksi on valittu teemahaastattelu, joka antaa mahdollisuuden saada syvällisen käsityksen yksilön kokemuksesta. Toimin kanttorina Vaasan vankilassa, tämä antaa tutkimukseen myös etnografisen näkökulman.

Tutkimusaineiston perusteella hengellinen musiikki on vankeusaikana merkityksellistä ja vahvistaa vankien resilienssiä. Hengellisen musiikkiin ohjaukseen ja toteutukseen vankiloissa olisi siksi hyvä suunnata enemmän resursseja.

Toivoisin jatkotutkimusta, joka keskittyisi vankien osallistamiseen jumalanpalveluksissa. Tämä tarkoittaa jumalanpalveluksen suunnittelua yhdessä vankien kanssa jumalanpalvelusryhmissä.

Kieli: Suomi

Avainsanat: hengellinen musiikki, vankilat, vangit, resilienssi

BACHELOR'S THESIS

Author: Mari Renvall

Degree Programme: Novia University of Applied Sciences, Pietarsaari

Specialization: Church music

Supervisor(s): Kaj Ahlsved

Title: Significance of Christian music during prison sentence

Date 20.5.2019 Number of pages 30

Appendices 1

Abstract

In my bachelor's thesis I have researched the significance of Christian music during prison sentence. My aim is to find out how prisoners experience Christian music, which significance it has for their spiritual life and how it may strengthen their resilience.

The research was carried out by interviewing prisoners in Vasa prison. Theme interview was chosen as research method, since it gives possibility to get profound perception of individual experiences. I also work as a cantor in Vasa prison, which gives the research an ethnographical perspective.

Based on the material Christian music is meaningful during prison sentence and strengthens prisoner's resilience. Therefore, it would be good to steer more resources to guiding and carrying out Christian music in prisons.

I would hope for research about how to make prisoners more involved in the services. This would mean forming groups to plan services with the prisoners.

Language: Finnish

Key words: christian music, prisons, prisoners, resilience

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS.....	5
3	AIKAISEMPI TUTKIMUS.....	8
4	TUTKIMUKSEN MENETELMÄT	10
4.1	Käytännön toteutus & eettiset pohdinnat	12
5	TUTKIMUSTULOSTEN ESITTELY JA PÄÄTELMÄT	13
5.1	Musiikillinen tausta	14
5.2	Merkitys rukoillessa	15
5.3	Merkitys tunteiden purkamisen ja hallinnan kannalta	15
5.4	Merkitys vahvistumisen ja toivon näkökulmasta	16
5.5	Merkitys yhteyden löytymisessä toisiin	19
5.6	Musiikilliset toiveet ja hengellisen musiikin suuri merkitys.....	23
6	POHDINTA.....	24
7	LÄHTEET	29

LIITE

1 Johdanto

Olen kanttorina Vaasan vankilassa, jossa soitan ja laulan messussa kerran tai kahdesti kuukaudessa. Tätä työtä olen tehnyt vähän yli kahden vuoden ajan. Sunnuntaisin vietämme kaksi messua, joista yksi on pääjoukon kanssa ja toinen niiden, jotka eri syistä eivät voi olla pääjoukon kanssa samassa paikassa. Messussa on haluttu säilyttää myös perinteinen virsimusiikki ja urut osana vankilan musiikkia. Tiistaisin vankilan kirkossa on vierailijoiden pitämiä kirkkoiltoja ja muiden sunnuntaiden palvelukset ovat sanajumalanpalveluksia, musiikkina vähän uudempaa hengellistä musiikkia viime vuosikymmeniltä, 1960-luvulta lähtien. Ajoittain olen myös ollut sanajumalanpalvelusten muusikkona. Nämä palvelukset eroavat messusta siten, että ehtoollista ole.

Olen kokenut vahvaa kutsumusta tulla vankilaan muusikoksi. Musiikki on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa ei voida lähteä talon ulkopuolelle tilaisuuksiin. Tutkimuksen liikkeellepaneva voima on se, että työssäni en ole sanallisessa kontaktissa vankeihin, lukuun ottamatta kiitoksia ja tervehdyksiä. Muussa seurakuntatyössä tapaa seurakuntalaisia kirkkokahveilla, kuoroissa ja jumalanpalvelusryhmissä. Olen kovin kiinnostunut tietämään, miten vangit musiikin ja ennen kaikkea juuri hengellisen musiikin kokevat, mitä se heille antaa, miten puhuttelee.

Vankeusaika on aina erityinen tilanne elämässä. Silloin on mahdollisuus pysähtyä olennaisen äärelle. Tämä on mielestäni kiinnostava lähtötilanne. Kun ihminen menettää vapautensa, on tilanne aina traumaattinen. Kuten suurten menetysten tai dramaattisten elämäntapahtumien kohdalla, aukeaa samalla mahdollisuus oman elämän syvempään pohdiskeluun.

Tästä johtuen koen myös mielenkiintoiseksi vankilatyön. Ihmisillä on taipumusta vältellä hankalaksi koettuja tunteita ja tilanteita. Itse näen, että elämä on jatkuvasti yhtä haavoittuvassa tilassa, ihmisillä ei ehkä vain ole uskallusta tunnustaa sitä. Vankeudessa on aikaa ajatella. Tämän vuoksi olen kiinnostunut tietämään, mikä merkitys hengellisellä musiikilla on vankeuden aikana.

2 Tutkimuksen tarkoitus

Tutkin hengellisen musiikin merkitystä vankeusaikana ja erityisesti sitä, mitä merkityksiä sillä on vankien resilienssin vahvistumiselle ja sielunelämälle. Tavoitteenani on saada

selvyyttä siihen, 1) millaiset ovat vankien kokemukset hengellisestä musiikista, 2) minkälainen merkitys sillä on vankeuden aikana. Tutkimuksella kootaan kokemuksellista tietoa, joka auttaa minua ja muita vankilassa hengellistä musiikkia soittavia ja laulavia tekemään musiikkivalintoja tutkimuksessa selvinneiden seikkojen pohjalta. Saadaan tietoa siitä, minkälaista musiikkia kaivataan, halutaanko osallistua soittamalla, laulaa yhdessä ja mitä instrumentteja musiikissa käytetään. Ymmärryksestä, joka seuraa vankien kokemuksista avautuvista näkemyksistä, seuraa merkityksellisempiä musiikkihetkiä. Tämä on tutkimukseni tarkoitus ja tavoite.

Alun perin lähdin tutkimaan aihettani avoimin mielin, vailla tarkkaa etukäteisteoriaa hengellisen musiikin merkityksiä. Lukiessani ja ryhmitellessäni aineistoa, nousi vahvasti esiin resilienssi ja sen vahvistuminen. Avaan tätä käsitettä siksi jo tässä vaiheessa.

Boris Cyrulnik, (2012) tunnettu ranskalainen psykiatri, joka itse pelastui natsien keskitysleiriltä ja vanhempiensa kohtalolta, sekä kasvattivanhempiensa kaltoinkohtelusta, on tehnyt resilienssi-käsitteen tunnetuksi. Hän kiinnitti huomionsa lapsiin, jotka selvisivät vaikeuksista ja kiinnostui tutkimaan, mistä se johtui. Hän näki tärkeäksi tutkimuksen painopisteen siirtymisen näihin lapsiin. Toistaiseksi tutkimuksissa oli kiinnitetty huomiota vaurioihin, hän halusi, että tutkittaisiin niiden korjaamisvaihetta (Cyrulnik, 2012, 19). Hän valottaa henkisen joustavuuden ja kehityksen kulkua:

”Traumaattisten kokemusten erilainen vaikutus eri ihmisiin saa näkemään, ettemme ole menneisyytemme orjia. Menneisyys ei määrää kohtaloa. Tulevaisuus määräytyy vain lyhyeksi ajaksi kerrallaan; se, mikä on tänä päivänä totta, ei välttämättä ole sitä enää huomenna, koska deterministinen tapahtumien eteneminen ei voi olla ihmiselämässä kuin lyhytaikaista. Kärsimykset pakottavat meidät läpikäymään muodonmuutoksen, ja elämme aina siinä toivossa, että pystyisimme muuttamaan elämäntapojamme. Varhaisella iällä koettu puute synnyttää hetkellistä haavoittuvaisuutta, jota sosiaaliset ja affektiiviset suhteemme voivat joko korjata tai pahentaa. Tässä mielessä resilienssi on täysin luonnollinen prosessi: vaikka olosuhteet ympärillämme muuttuvat, ”kudomme itseämme” jatkuvasti siinä affektiivisessä ja verbaalisessa ympäristössä jossa kulloinkin elämme. Jos yksi silmukka karkaa, kudelman alkaa purkautua, mutta saatuaamme silmukan kiinni voimme korjata kudelman ja jatkaa eteenpäin.” (Cyrulnik 2012, 16)

Soili Poijula, psykologi ja psykoterapeutti, joka toi traumapsykoterapian Suomeen (2018, 16) valottaa resilienssi -sanon alkuperää. Se tulee latinan kielen sanoista salire, joka tarkoittaa hyppäämistä ja re-salire ”hypätä takaisin”. Englannin arkikielessä sana tarkoittaa vaikeuksista takaisin ponnahtamisen kykyä. Suomennuksiksi on monia ehdokkaita, joista mikään ei ole vakiintunut käyttöön. Tällaisia ehdotuksia ovat esimerkiksi lannistumattomuus, pärjäävyys, toipumiskykyisyys, sinnikkyys, plastisuus sekä

kriisikestävyys. Termi resilienssi on lainattu fysiikasta, jossa se tarkoittaa materiaalin materiaalin iskunkestävyyttä ja kimmoisuutta. Kun materiaalia puristetaan voimakkaasti, sen kykyä palautua muotoonsa puristavan paineen aiheuttamasta muodonmuutoksesta kutsutaan resilienssiksi.

Tutkimuksen kohteena ovat myös olleet yhteisöt ja organisaatiot ja niiden kyky selvitä muutoksista. On haluttu saada tietoa yhteisöjen resilienssin vahvistamisesta globaalien ongelmien kohdatessa. niiden kohdattua globaaleja ongelmia. Tämä tutkimus on tärkeää erityisesti turvallisuuden näkökulmasta. Myös yksilöiden resilienssiä tutkittaessa on saatu näyttöä siitä, että ihmisen on mahdollista oppia resilentiksi kehittämällä ominaisuuksia, jotka helpottavat stressistä selviytymistä. Fysiologia ja genetiikka eivät olekaan ainoita resilienssin osia, vaikka tärkeässä roolissa ovatkin (Poijula 2018, 17).

Harri Gustavsberg työskenteli poliisin Karhu-ryhmässä 20 vuotta, josta viimeiset 10 vuotta kouluttajana. Hän on kehittänyt paineen sietoa vahvistavan menetelmän ja on väitellyt tohtoriksi aiheenaan juuri resilienssi. Helena Åhman on työpsykologian tohtori, jonka väitöskirja käsittelee oman mielen johtamista. Gustavsberg ja Åhman (2017, 24) esittelevät havainnollisesti psykologisen resilienssin peruspiirteet luettelona. Näitä ovat: fyysinen kunto, aivojen kunto, kognitiivinen ja emotionaalinen joustavuus, sosiaalinen tuki, henkisesti kestävät roolimallit, realistinen optimismi, pelkojen kohtaaminen, moraalinen kompassi, uskonto ja hengellisyys sekä merkitys ja tarkoitus.

Poijula (2018, 198) kuvailee elämän tarkoituksen, uskon ja uskomusten merkityksiä. Hän kertoo logoterapian kehittäjän, Viktor Franklin havainnosta, että keskitysleireiltä selviytyneet eivät olleet nuorimpia, vahvimpia tai edes fiksuimpia. He, jotka olivat löytäneet elämälleen tarkoituksen, selviytyivät. Elämän tarkoituksen tunne yhdistyy vahvasti resilienssiin.

Uskonto voi antaa myös uskomuksen elämän ja stressitekijöiden merkityksestä. Uskonnollisuuden eri muodot tarjoavat ihmiselle sosiaalista tukea, joka suojaa stressin vaikutuksilta. Syvästi uskonnollisilla ihmisillä on vähemmän kielteisiä ja enemmän positiivisia tunteita. Uskonto ei kuitenkaan ole yksinkertainen resilienssitekijä, positiivisten muutosten rinnalle voi nousta henkistä kamppailua, joka heikentää elämänlaatua. (Poijula, 2018, 202).

Peilaan tutkimustuloksiani resilienssin käsitteeseen. Tutkin hengellisen musiikin kokemuksen vaikutusta resilienssin vahvistumiseen. Seuraavaksi tarkennan, mitä käsite hengellinen musiikki tarkoittaa ja mikä mitä on tässä tutkimuksessa sisällytetty käsitteeseen hengellinen musiikki.

Martti Nissinen, teologian tohtori, C-kanttori ja muinaisitämaisen kirjallisuuden professori (2004, 15) määrittelee hengellistä musiikkia eri tavoin. Musiikin rooli uskonnollisessa elämässä on keskeinen ja sen avulla asetetaan yhteyteen pyhän, ei-inhimillisen todellisuuden kanssa. Nissinen (2004, 23) toteaa musiikin olevan luterilaisen teologian mukaan Jumalan lahja, ihmisten iloksi annettu. Se antaa ihmiselle mahdollisuuden olla yhteydessä Jumalaan, lähimmäiseen ja omaan sisämpään. Kun sanat liitetään musiikkiin, tulee musiikista evankeliumin julistamisen, vastaanottamisen ja todeksi julistamisen keino.

Hengellisellä musiikilla tarkoitan tässä tutkimuksessa laulettua musiikkia, jonka sanat ovat kristillisiä. Musiikki voi olla virsimusiikkia tai uudempaa laulumusiikkia. Uudempi laulumusiikki Vaasan vankilan jumalanpalveluksissa on Viisikielinen-laulukirjasta, jonka laulut on koottu osin virsistä, uudempi aineisto 1960-70 luvuilla lauletuista, osin jo unohdetuista lauluista, 1980 ja -90 luvun rippikoululauluista, sekä Pekka Simojoen säveltämistä ja Anna-Mari Kaskisen sanoittamista lauluista. Mukana on myös uudempaa nuorten musiikkia ja ylistyslauluja sekä muutamia eri maiden hengellisiä lauluja. Laulumusiikki, jossa sanat eivät ole kristillisestä sanomasta kertovia, eivät kuulu tässä tutkimuksessa käsitteeseen hengellinen musiikki. En myöskään käytä termiä kirkkomusiikki, koska se rajaisi tutkimuksen vain kirkossa esitettävään ja laulettavaan musiikkiin.

3 Aikaisempi tutkimus

Vankien musiikkiharrastusta on tutkittu Vankeinhoidon koulutuskeskuksen, Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosaston sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran aloitteesta. Projekti nimeltä ”Vangin laulu” sai alkunsa vuonna 1996. Tutkija Marko Aho aloitti tutkimuksen tavoitteenaan kerätä vankilaelämään liittyvää musiikkiperinnettä. Vangeista on tehty paljon tutkimusta, mutta vankilassa tapahtuva musiikin harrastus ei ole juurikaan ollut tutkimuksen kohteena (Aho 1998, 8).

Aho toteutti tutkimuksensa teemahaastattelujen avulla. Hän teki aineiston, näkökulman ja tutkimusmetodin osalta etnomusikologista tutkimusta. Tavoitteena oli kartoittaa vankien musiikkiharrastusta ja sen historiaa. Teoreettisena lähtökohtana Aho käytti musiikin vaikutusta ihmisen tunne-elämään sekä musiikin harrastamisen monia vaikutuksia psyykkiseen hyvinvointiin. Musiikin hyvää oloa lisäävät vaikutukset ovat yleisesti tunnustettu tosiasia. Vangeille luova toiminta ja taideharrastukset ovat kanava purkaa vankeuden aiheuttamaa henkistä ahdistusta. Musiikkiharrastus lisää elämänhallinnan tunnetta sekä on itseterapian väline. (Aho 1998, 9, 19, 26.)

Turun vankilan musiikin ohjaajan työstä tehty tutkimus sivuaa myös näitä musiikkityön terapeuttisia аспекteja. Esa-Pekka Kanninen on toiminut Turkuun vuonna 2007 perustetun Saramäen vankilan musiikinohjaajan virassa ja on tehnyt tutkimuksensa Turun ammattikorkeakoulussa valmistuen musiikkipedagogiksi ja musiikkiterapeutiksi. Hänen työssään osa-alueina ovat olleet kuntouttava ohjelmatoiminta, musiikkiterapia, kirkollinen musiikki ja yhteisömusiikki. Kuten Ahonkin tutkimuksessa, tulee musiikin kuntouttava ja terapeuttinen vaikutus voimakkaasti esiin.

Vankeuden vaikutuksia ihmiseen valottaa Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 2/1986. Tutkijat Stanley Cohen ja Laurie Taylor (Cohen & Taylor 1986), molemmat sosiologeja ja psykologeja, ovat tutkineet kuinka elinkautista tai pitkää tuomiota suorittavat vangit säilyttävät mielenterveytensä ja selviävät päivästä toiseen. Tutkimuksen kohteena olivat englantilaisen Durhamin vankilan ns. E-osaston vangit, jotka muodostivat tarkoin vartioidun varmuusosaston. Tämän tutkimuksen olosuhteet eivät siis suoranaisesti ole samankaltaiset, kuin nykyaikaisessa suomalaisessa vankilassa, mutta koen että tietyt peruspiirteet vankeuden ihmisen psyykelle asettamista rasitteista ovat kyllä yleispäteviä vankeusrangaistusta ajatellen. Vankeus vie ihmiseltä vapauden, tämä on kaikille selvää. Cohenin ja Taylorin saamat tiedot vankilan sisäpuolelta ja vankien tuntemuksista ja ajatuksista antavat pohjaa siihen, mikä on vangin mielen ja tunteiden tila. Yksinäisyys, tavallisten arjen tapahtumien puute, vaikeus valita ystävä muiden rikollisten joukosta, kaipaus perheenjäseniä ja rakkaita kohtaan, yksityisyyden vähyyys tai puuttuminen, kaikki nämä muovaavat vangin mielenmaisemaa. Samoja aiheita kuvailee myös Aho musiikintutkimuksessaan valottaessaan taustaa. Vankeusrangaistus aiheuttaa työpaikan ja asunnon menetyksen, elintason laskun, leimaantumisen rikolliseksi ja vaikuttaa perhe- ja ihmissuhteisiin. Ihmisen kykyä tulla toimeen toisten kanssa mitataan jatkuvasti,

vankilakulttuurissa on tiettyjä kirjoittamattomia sosiaalisia sääntöjä, joita on noudatettava (Aho 1998, 13-14).

4 Tutkimuksen menetelmät

Vankien musiikin harrastuksesta on siis jonkin verran tutkimusta, mutta hengellisen musiikin merkityksestä vankeusaikana on hyvin vaikea löytää tutkimusmateriaalia. Tutkimukseni lähtökohtana ei siis ole valmis teoria, vaan pohdinnat ja oletukset tutkittavasta aihealueesta. Kun lähdetään tutkimaan aihetta, jossa etsitään merkityksiä, tutkitaan ihmisten kokemuksia ja pyritään ymmärtämään miten he kokevat ja ymmärtävät asioita, käytetään kvalitatiivista tutkimusotetta. Tutkimukseni on siis laadullinen. Tutkiessani analysoin koko ajan kirjoittamisen avulla havaintoaineistoani. Näkemys kirkastuu tutkimuksen edetessä, kirjoittamisen, uudelleenkirjoittamisen, kokeilemisen ja korjaamisen kautta haetaan prosessin eri vaiheissa tutkimuksen vakuuttavuutta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 266). Lopulta päädytään prosessin kirkastamiin selitysmalleihin ja teoreettisiin pohdiskeluihin. Lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja pyrkimys on löytää ja paljastaa tosiasioita, eikä todentaa jo olemassa olevia väittämiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 161).

Menetelmänä ovat käytössä osallistuva havainnointi ja teemahaastattelut, koska näissä tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Haastattelutapana on teemahaastattelu ja valitsen tämän siksi, että siinä aihe on mahdollista jakaa osa-alueisiin, teemoihin, joista voidaan vapaasti kertoa. Jos haastattelu olisi aivan vapaamuotoinen on mahdollista, että aiheen käsittely jäisi vajaaksi. Haastattelussa on kuitenkin oltava vapaus, koska valmiiksi tehdyt kysymykset veisivät pois tutkimuksen alkuperäisestä asetelmasta ja menetelmästä, joka perustuu siihen, että tietoa aiheesta hankitaan kuulemalla ihmisen omia kokemuksia, tunteita ja merkityksiä.

Olen siis tehnyt haastattelututkimuksen käyttäen menetelmänä teemahaastattelua. Kun tutkitaan arkoja aiheita, sellaisia, joista ei arkipäivän tilanteissa keskustella, kuten vaikkapa arvostuksista ja aikomuksista, on hyvä käyttää joko vapaata tai puolistrukturoitua menetelmää (Hirsjärvi & Hurme 1985, 35).

Esittelen teemahaastattelun toteutustapoja ja siihen liittyviä näkökohtia perusteellisesti. Tämä on mielestäni ensiarvoisen tärkeää, koska haastattelun onnistuminen on olennainen edellytys tutkimustyön onnistumiselle. Jotta haastateltavat avautuvat kertomaan omista kokemuksistaan, on kiinnitettävä huomiota kommunikaation sujuvuuteen vaikuttaviin tekijöihin ja omiin toimintatapoihin haastattelijana. Olivatpa haastattelun teemat ja kysymykset kuinka huolellisesti muotoiltuja tahansa, ei niistä ole hyötyä, jos haastateltavat eivät avaudu kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan vapautuneesti.

Hyvä haastattelija on kiinnostunut ihmisten erilaisuudesta ja haastattelun tekemisestä. Hän on herkkä aistimaan muutoksia käyttäytymisessä, lukemaan ei-kielellisiä viestejä ja hän pystyy muuttamaan toimintaansa sen perusteella. Haastattelijan on ymmärrettävä, kuinka hänen oma olemuksensa ja käytöksensä vaikuttaa haastateltavaan (Hirsjärvi & Hurme, 1985, 52).

Koen että luottamuksen syntyminen haastattelussa on avainasemassa. Ihmisen kehonkieli on vaikuttavimpia asioita ihmisten välisessä kommunikaatiossa. Tämä korostuu mielestäni vankilassa, jossa luottamus ihmisiin on vajavaista. Osasy on eletyssä elämässä, osa johtuu siitä, että kaikki vangit ovat tehneet rikoksia, siksi ei voi tietää, keneen voi luottaa. Cuddy (2015, 95-96) nostaa esiin kuuntelemisen taidon. Syvän kiinnostuksen ja läsnäolon kautta syntyy luottamus. Emme saa tuomita muita, vaan meidän tulee antaa muille tilaa ja kietoa heidät turvallisuuteen, jotta he voivat olla rehellisiä. Emme saa pelätä hiljaisuutta. Cuddy (2015, 97) osoittaa kuuntelemisen paradoksin; kun luovumme vallasta, siitä että olisimme tilapäisesti vallassa puhumaan ja tietämään enemmän, saamme enemmän valtaa. Kun luovumme puhumisesta ja saarnaamisesta, alkavat ihmiset luottaa meihin. Saamme ihmisiltä tämän luottamuksen syntymisen seurauksena enemmän tietoa. Hirsjärvi (1985, 97) syventyy samaan aiheeseen. Hän kehottaa valitsemaan tietoisesti rennon asennon, avaamaan vaikka ristiin asetetut käsivarret ja laittamaan käden rennosti. Voimme istua tietoisesti paikallamme, vaihtelematta koko ajan asentoa. Jos on jo saavutettu hyvä kontakti haastateltavaan, voi kumartua eteenpäin osoittaakseen kiinnostusta. Hirsjärvi (1985, 100) painottaa myös hiljaisuuden merkitystä. Jos tauoille ei anneta mahdollisuutta, voi haastateltava luulla, että häneltä odotetaan lyhyitä vastauksia. Kokemuksen kautta haastattelija oppii ymmärtämään, että hiljaisuudessa syntyvät syvällisemmät vastaukset.

Hirsjärvi (1985,109) antaa haastattelunauhojen purkamiseen kaksi eri vaihtoehtoa, kirjoittamisen tekstiksi sekä haastatteluaineiston purkamisen suoraan äänityksistä. Olen

valinnut tekstiksi kirjoittamisen, koska aineisto on kuitenkin ajallisesti sen verran lyhyt, että se on verraten helppo litteroida. Koen myös, että aineiston tutkiminen on siten selkeämpää. Aineiston tilastointi ei olisi tutkimuksen luonteeseen sopivaa, koska ajatuksena on saada syvällistä, yksilökohtaista, kokemuksellista tietoa aiheesta. Jos tapauksia on vain muutama, onkin järkevää käsitellä aineisto ”tapauskohtaisemmin” ja ilman suuritöisiä tilasto-operaatioita (Hirsjärvi, 1985, 125).

Teemahaastatteluissa keräämäni materiaalin purkamisessa käytän etnografista menetelmää. Etnografiassa tutkija on tavoin tai toisin läsnä tutkittavassa yhteisössä (Moisala & Seye 2013, s. 29). Tämä on tärkeä näkökulma tutkimuksessani, koska olen vankilassa vankien kanssa jumalanpalveluksessa. Tutkimuksen näköala on näin erilainen kuin jos olisin tullut ulkopuolelta tekemään haastattelua. Kanttorina olen suuressa roolissa vankien musiikkikokemuksessa. Luotan, että vankien luottamusta haastattelutilanteessa lisää se, että jaan musiikillisen kokemuksen heidän kanssaan. Olemme yhdessä jumalanpalveluksessa ja tämä on yhdistävä tekijä välillämme. Me olemme seurakunta, joka yhdessä on toteuttamassa jumalanpalvelusta. Koska olen vankilassa kanttorina, minulla on myös suurempi ymmärrys vankilasta ympäristönä ja vankilan kirkosta jumalanpalveluspaikkana.

4.1 Käytännön toteutus & eettiset pohdinnat

Haastattelut on äänitetty Zoom-äänityslaitteella, joka tallentaa äänitetyt keskustelut SD-kortille. Olen litteroinut eli kirjoittanut huolellisesti auki haastattelut. Kun tutkimus on valmis, tuhoan sekä äänitteet että litteroidun materiaalin.

Tutkimuksessa käytän haastattelumateriaalia tutkimuksen tekoon sekä joihinkin suoriin lainauksiin. Pidän huolen siitä, että haastateltujen henkilöllisyys ei missään vaiheessa tule tekstissä esiin. Ketään ei voida tunnistaa ja tutkittavat ovat nimettömiä tutkimuksessa. Olen nimennyt tutkittavat yhdellä kirjaimella, joka ei mitenkään liity tutkittavan nimeen.

Haastateltavien valinnassa olen tehnyt yhteistyötä vankilan papin virkaa hoitavan Heikki Maakorven kanssa. Alkuperäisen idean haastattelun aiheeseen sain myös häneltä. Papilla on parempi tuntemus vankien suhteen, koska hän on kokopäivätyössä vankilassa ja hänelle kuuluu myös vankien sielunhoito. Pohdimme yhdessä myös haastateltavien määrää ja tilaa, jossa haastattelut tehtäisiin. Mielestämme haastateltavien määräksi viisi on sopiva, koska teen kvalitatiivista tutkimusta ja tarkoitus on saada syvällistä tietoa haastateltavien kokemuksista. Kirkko, johon kokoonnumme yhdessä jumalanpalvelukseen, oli luonteva

valinta haastattelupaikaksi. Tutkimushaastatteluihin osallistui neljä miestä ja yksi nainen. Heidän henkilöisyytensä ei tule tutkimuksessa mitenkään ilmi. Kaikki haastateltavat osallistuvat myös säännöllisesti vankilan jumalanpalveluksiin. Katsoimme parhaaksi, että olen kaksin haastateltavien kanssa, jotta voimme aivan rauhassa syventyä näinkin henkilökohtaisiin aiheisiin. Minulle annettiin hälytin hätätilanteita varten sekä puhelin, jolla soitan vartijan hakemaan, kun haastattelu on tullut valmiiksi.

Haastateltavilta kysyttiin suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuminen oli mahdollista halutessaan keskeyttää milloin vain. Tutkimuksen valmistuttua lähetän siitä kopion Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköön sekä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen Kriminologiselle kirjastolle. Haastattelut on toteutettu maaliskuun alussa 2019 Vaasan vankilassa.

5 Tutkimustulosten esittely ja päätelmät

Tässä luvussa esittelen ja tulkiten haastattelussa saamaani materiaalia peilaten sitä samalla käyttämäni kirjallisuuteen. Haastatteluissa esiin nousseiden teemojen mukaan olen ryhmitellyt tämän osion alaluvut. Ne ovat myös osana tulkintaprosessia ja etenevät yksilön kokemuksesta yhteiseen kokemukseen.

Aloitin haastattelut kysymällä musiikillisesta taustasta. Tähän oli kaksi syytä, ensiksikin uskon että jos musiikki on ollut merkittävässä asemassa aiemmin elämässä, se luultavasti lisää hengellisen musiikin kokemuksen painoarvoa. Toinen syy liittyy haastattelun aloitukseen. On tärkeää saada haastateltava rentoutumaan ja kokemaan tilanne mukavaksi ja turvalliseksi. Siksi aloitin haastattelun tervehtimällä kätellen ja menimme istumaan nojatuoleihin. Kätelemine vankilassa on enemmän poikkeus kuin sääntö. Olen itse kätellyt kaikki vangit vain ollessani ensimmäistä kertaa kanttorina jumalanpalveluksessa, muutoin tervehdin sanoin ja elein. Vankilaolosuhteissa ei keskustelua voi aloittaa tavallisella, henkilökohtaista elämää koskevalla jutustelulla. On poissuljettua kysellä esimerkiksi työstä tai perhe-elämästä. Musiikin osuudesta omassa elämässä sen sijaan on varsin luontevaa jutella.

Aluksi esittelen tutkimuksen kolme teemaa, ja osa-aluetta; joihin kuuluu oma musiikillinen historia, hengellisen musiikki vankilassa omalla ajalla, sekä hengellinen musiikki vankilan jumalanpalveluksessa yleisluontoisesti. Sitten käymme tekemään varsinaista haastattelua.

5.1 Musiikillinen tausta

Ensimmäinen osa-alue on valittu siten, että siihen on helppo vastata. Se on asiapitoinen, eikä siinä vielä mennä henkilökohtaisiin kokemuksiin tai tuntemuksiin. Puhumme musiikillisesta taustasta. Kaikki haastateltavat ovat elämässään laulaneet paljon. On laulettu hengellisiä lauluja kotona ja kuunneltu hengellistä musiikkia. Suurin osa on myös soittanut jotain soitinta, monet useampiakin. On niitäkin, jotka ovat esiintyneet laulaen tai soittaen. Yksi on kiertänyt vanhainkoteja ja vankiloita trubaduurina, toinen laulanut tansseissa orkesterin solistina. Musiikki on tärkeässä osassa monen elämää.

”Kyllä mä oon ollu aika paljon musiikin kanssa tekemisissä, ihan pienestä pitäen. Laidasta laitaan, on menny hengellinen musiikki ja iskelmät, rokit, kaikki menee melkein. Mä aika paljon tykkään kuunnella, ja se on semmosta omaa hommaa, että pääsee siihen, sulkemaan muun maailman pois. Oon yrittänyt välillä soittaa kitaraa, mutta, kun ei jaksu keskittyä, niin se on jäänyt vähän kesken. Kyllä mä kitaraa osaan soittaa.”(E)

Haastattelussa tulee esille, että hengellinen musiikki on tuttua jo lapsuusajoilta. Hengellinen musiikki tulee tutuksi jo kasvatuksen myötä, tai lapsi itsekin haluaa kirkkoon, kuten seuraavassa vastauksessa ilmenee.

”Tapoihin kuulu et kirkos käytiin. pelkästään jouluna, mutta. Äitimuori aikoi naan, pienestä pitäen mä pakotin sen kirkkoon. joo, mä halusin, mä tykkäsin. sanotaan että kolme- neljävuotiaasta lähtein, vähän väliä. Äitin oli pakko lähtee kirkkoon mun kanssa. se on tietenki selvää että mä oon laulamisesta tykänny aina. (S)

Vastauksista käy ilmi, että musiikki on varsin merkityksellinen osa haastateltavien elämää sekä oman harrastuneisuuden, että kuuntelemisen kannalta. Monilla musiikki liittyy jo lapsuuskodin elämään.

5.2 Merkitys rukoillessa

Seuraavaksi pohdimme hengellisen musiikin merkitystä hartaudenharjoittamisessa omalla ajalla. Kahdella vastaajista hengellinen musiikki liittyy tiiviisti rukoukseen. Hengellinen musiikki ei ole taustamusiikkina. Muillekin vastaajille se tuo voimaa tai heille tulee tunne että on tarve kuunnella hengellistä. Rukoukseen syventymisestä kerrotaan näin:

Joo nimenomaan, mä en käytä, kummasti sanottu, mä en käytä hengellistä musiikkii taustametelinä, taustameteliks kelpaa mikä vaan. Ei taustametelinä, se liittyy rukoukseen hyvin tiiviisti se hengellinen musiikki. mun kohdalla, kun yleensä vankien kohdalla se jakaantuu niin, että kun menee hyvin, niin menee kevyt iskelmämusiikki, kun menee vähän kohtalaisesti elämässä, mennään hengelliseen musiikkiin, kun kaikki menee pieleen, siirrytään heviin. joo, sen mä oon merkille laittanut, useimmilla täsmää(S)

Mä itte henkilökohtasesti kuuntelen aina, tai aika useestikin kun mä rukoilen. jotenkin kokee, että Jumala on sitte läsnä siinä. (A)

Se on joskus ollut tosi voimakaskin se, just suhde hengelliseen musiikkiin, popmusiikki ja iskelmämusiikki jäi toiselle alalle ja oli vahva yhteys Jumalaan ja siihen musiikkiin ja siitä musiikin kautta saa yhteyden. Hengellinen musiikki on vähän sama kun, kun saa laulaa hengellistä musiikkia, ja se on, voi vaan rukoilla. (N)

Hengellinen musiikki tukee voimakkaasti rukoukseen hiljentymistä. Se on tärkeä hartauden harjoittamisessa omassa rauhassa. Yhteys Jumalaan syntyy laulun innoittaman rukouksen kautta.

5.3 Merkitys tunteiden purkamisen ja hallinnan kannalta

Tunteet ja niiden hallinta ovat merkittävässä asemassa vankeudessa selviämisessä. Rauhan ja toivon tunteminen musiikin kautta luo kestävyttä. Ero maallisen ja hengellisen musiikin välillä saattaa olla suuri, juurikin rauhan kokemukseen liittyen.

Sitä keskittyy kuuntelemaan oikein syvällisesti sitä sanomaa ja niitä sanoja, miten syvällistä se on, ja monta kertaa laulussa tuodaan julki että, verellä Jeesuksen, tai sen teki Jeesus, jne, se on oikeesti , sitä ei oo tuolla tansseissa saanut, eikä siitä alkoholista sellaista rauhaa kun saa siitä, siitä musiikista. (N)

Musiikkia etsitään oman tunnetilan perusteella, surullisena mollivoittoisempaa. Tunteiden purkamista ja hallintaa terapeutuksena ilmiönä pohtii myös Aho (1998, 27), joka viittaa Ahoseen, jonka mukaan omaa tunnetilaa voi vahvistaa. Jos on iloisella mielellä, iloisen musiikin kuuntelu auttaa ylläpitämään tunnetilaa. Tunnetilan ymmärrys tulee mahdolliseksi, kun musiikki kuvastaa omaa tunnetta, musiikki antaa tunteiden tutkimiseen tarvittavan etäisyyden. Kun musiikin tunnetila vastaa omaa, voi tunteet purkaa siihen, ja jos vaikka ahdistuksen tunne saadaan näin purettua, olo helpottuu. Jos ahdistavat asiat ovat vaikeita, on musiikilla mahdollista saada ne sellaisen etäisyyden päähän, että tunteiden käsittely helpottuu. Samalla tavoin, kuin musiikkia voidaan käyttää voimistamaan tunnetilaa, voidaan myös hakea purettua, ahdistavan tunteen tilalle uutta, positiivisempaa tunnetilaa.

Seuraava tunteiden hallintaan ja purkuun liittyvä vastaus tulee, kun kysyn, auttaako hengellinen musiikki kestävämpään vankeusaikaan paremmin.

Kyllä, ehdottomasti. Sanotaan että tekstipitoisuus ja riippuu tosiaan että mennäänkö kuinka mollivoittoisesti. Hengellinen musiikki käy joka tilanteeseen, sopii eri tunteisiin. Vankilaolosuhteissa kaikilla vangeilla tunteet menee laidasta laitaan hyvin nopeasti. Tulee etsittyä musiikkia siltä pohjalta, sillä perusteella mikä on oma tunnetila sillä hetkellä. kaipaako jotain vähän mollivoittoisempaa vai kaipaako jotain vähän reippaampaa, että saa kosketuksen omiin tunteisiinsa. (S)

Mulle tulee yleensä aina surullinen mieli kun mä kuuntelen uskonnollisia lauluja, tuntuu tavallaan hyvältä, että tulee surullinen olo, saa purettua niitä ja tulee hyvä olo. on ainakin tunteet. ne koskettaa omaa elämää ne laulut, tulee ahdistava olo, menee sellaseen hämärään tilaan. mut onneks tulee sellaisia tunteita, että vois olla ihan kylmäkin, ettei tunne mitään. (I)

Vastauksista käy ilmi, kuinka merkittävää tunteiden purkaminen on. Vankeudessa tunteet vaihtelevat paljon ja hengellinen musiikki auttaa purkamaan tunteita ja saavuttamaan rauhaa.

5.4 Merkitys vahvistumisen ja toivon näkökulmasta

Hengellisen musiikin kuuntelu saa tunteeseen toivoa. Musiikista saa tiedon, että voi kääntyä Herran puoleen ja saa apua. Haastateltava vastaa kysymykseen eri tunteiden heräämisestä ja samalla valottaa, miten musiikki auttaa kestävämpään vankeudessa.

No sanotaan näin että kyllähän siitä tulee toivo elämään, sen Sanan kautta mitä sieltä lauletaan ja sanotaan. Tulee parempi mieli. Vaikka olisi, ennenkuin musiikkia

kuuntelee, huono mieli, niin sitten kun kuuntelet sitä, niin, kyllä se mieleen vaikuttaa paljon. (E)

Pojjula (2018,28) viittaa Leutenbergiin ja Liptakiin kuvatessaan, mitä toivo on ja millä tavoin se liittyy resilienssiin. Se on tapa ajatella hyvää tulevaisuutta itselle ja muille. Resilienssi perustuu toiveikkaana pysymiseen, joka on resilienssin perusta. Stressistä ja psykologisista uhista palautuminen helpottuu. Kärsimysten, kipujen ja katastrofien kourissa resilienssi ihminen kykenee tuntemaan henkistä rauhaa. Toivo ohjaa saavuttamaan unelmia ja tavoitteita, se auttaa säilyttämään ilon ja onnellisuuden. Toivolla on voimaa parantaa.

Hengellinen musiikki pysäyttää pohtimaan omaa elämäntilannetta ja motivoi muutokseen. Tämä viittaa resilienssin ihmisen moraaliseen kompassiin, pyrkimykseen parempaan elämään. Pojula (2018, 199) nostaa esiin vahvan elämän tarkoituksen tunteen traumanjälkeistä resilienssiä vahvistavana tekijänä. Jos oman elämän merkityksellisyyden tunne säilyy ja ihmisellä on arvokkaita tavoitteita, joihin pyritään, positiivisuus säilyy. Hengellisen musiikin kuuntelu voi myös herättää myös muiston jostain tilanteesta

Musiikki pistää ajattelemaan asioita, elämäntilannetta ja sellaista, ja monesti se motivoi muutokseen. se tosiaan riippuu paljon siitä kappaleesta itsestään. ja mullakin on sellasia henkilökohtaisia kokemuksia, että välillä täällä kirkossakin, soitetaan jotaki lauluja, niin, joku laulu voi muistuttaa mua tietystä tilanteesta, että, aha, että tän laulun myötä mä täytyin Pyhällä Hengellä silloin ja silloin. (A)

Juurikin tästä haltioitumista, transsendenssia Pojula (2018, 204-205) pohtii traumaperäisten kokemusten jälkeisen resilienssin vahvistumisen kannalta ja avaa meille, mitä haltioituminen eli transsendenssi on. Transsendentiaalisuus tarkoittaa ilmiöitä, joista ei voi saada järkeen perustuvaa tietoa, koska ne ovat havaintokokemuksen ulkopuolella. Jonkin valtavan läsnäolo, sellaisen, joka ylittää ylittää ymmärryksen ja käsityksen maailmasta, saa ihmisen kokemaan voimakkaan tunnekuohun, haltioitumisen ja syvän kunnioituksen. Transsendenssi on äärimmäinen yhteisöllinen tunne, joka motivoi ihmistä toimimaan ylevämmän tai suuremman hyvän saavuttamiseksi.

Kysymys vankeudessa kestämisestä on erityisen mielenkiintoni kohteena. Tutkimusprosessin kuluessa esiin tullut resilienssi-teema on tässä yhteydessä aivan keskeisessä asemassa. Vangituksi tuleminen on aina traumatisoiva tapahtuma. Tämän lisäksi useilla vangeilla on elämässään kuormittavia tekijöitä ja tapahtumia, kuten väkivaltaa ja päihdeongelmia.

Kysymykseen siitä, auttaako hengellinen musiikki kestävässä vankeudessa kaikki vastaavat myönteisesti, jopa erittäin painokkaasti. Hengellisen musiikin kuuntelu antaa voimia. Yksi vastauksista alkaa kielteisenä, mutta onkin vain merkityksen tarkentamista:

No ei se musiikki nyt auta niinkään, ei se musiikki itsessään auta yhtään, mut jos lähtee vaikka kuuntelemaan musiikkia, niin sen myötä sitten rupee ajattelemaan, ja sitte mulla se monesti johtaa siihen että pitäis rukoilla, ja sitten rukoilen ja se Jumala auttaa jaksamaan sitten. tottakai se musiikki välittää sellaisia tiettyjä ajatuksia ja tunteita ihmisissä, on se iso asia se musiikki. (A)

Kokemus Jumalan läsnäolosta syntyy musiikin kautta. Muutkin kokevat tarvetta kuunnella hengellistä yksin tai saavat siitä voimaa.

Välillä laitan tuolla hengellistä musiikkia soimaan. justiin silloin, kun tuntuu että asiat kaatuu päälle, niin silloin se on ollut itselle oma tapa päästä yli asioista. se tuo voimaa. (E)

Se että tietää, että odotettavissa on hengellinen tilaisuus, jossa saa laulaa, katkaisee yksitoikkoisuutta, ja luo odottamisen iloa. Elämästä tulee merkityksellisempää, kun on jotain, mitä odottaa. Haastateltava kertoo toiveestaan, että osastollakin voisi olla vierailuja, joissa joku laulattaisi hengellisiä lauluja ja pitäisi hartauksia

Se justiin, että vanki saa tällases paikkaa sellaista erilaista sen lusimisen, arjen pyörittämisen, niin se katkaisee sen niinsanotun lusimisen ja sitten kun tietää että silloin ja silloin tulee ne ja ne, niin sitä odottaa ja valmistautuu siihen, että onpa hyvä homma, se vie eteenpäin sitä elämää. Ettei oo vaan sitä, että, nyt sä odotat siinä, käydään syömässä. sitten meneekin ovet kiinni ja sanotaan puoli kuuden aikaan hyvää yötä ja seuraavan kerran kymmentä vaille seitsemän huomenta, niin se on sellaista puuduttavaa. jos sä vaan loikoilet ja makaat pedissä ja katsot telkkaria, niin siinä tulee tosi pitkäksi aika. Et jaksaks keksiä jatkuvasti niitä virikkeitä, joita juuri pitäisi siihen tuoda, että olisi aktiviteettia. (N)

Hengellinen musiikki myös luo eri ajatuksia kuin maallinen, se laittaa miettimään elämäntilannetta, toisin kuin maallinen musiikki, joka vie ajatukset muualle Ihminen kohtaa hengellistä musiikkia kuunnellessaan omia vaikeita ajatuksiaan ja tunteitaan, kun taas maallinen musiikki on enemmänkin pakoa vallitsevasta todellisuudesta

Jos mä kuuntelen nyt hengellistä, mä ajattelen enemmän henkisiä asioita, ja kun mä alan kuuntelemaan jotain muuta, meen sitten niinku maailmaan. musiikki tekee paljon, se on mulle voimavara. musiikki tekee paljon, vaikuttaa ajatteluun. (I)

Mun mielestä se luo ihan eri ajatuksia, kun jos mä kuuntelen vaikka jotain Frederikiä, niin esimerkiksi, ei se luo mulle sellaisia ajatuksia, että mä rupeen ajattelemaan elämäntilannetta, tai että haluaisi niinku, tai että ei se Frederik motivoi ainakaan siihen parempaan muutokseen, silloin tulee tyyliin, että tekis mieli lähteä jonnekin baariin ja sellanen tulee mieleen. (A)

Kun pohditaan, onko eroa hengellisen musiikin merkityksellä siviilissä ja vankeudessa, saan odottamattoman vastauksen, joka on enemmän elämänfilosofinen kuin ainoastaan musiikkiin liittyvä, vastaaja kokee elämän olevan samaa elämää, vain paikka vaihtuu. Hengellinen musiikki on siksi aivan yhtä tärkeitä vankeudessa kuin siviilissäkin

Mulle on yhtä tärkeitä. Tämä aika on mulle vain elämää täällä. Ei tämä ole sen kummempaa muuta kuin että fyysinen olinpaikka on siirretty tähän. (S)

Kaikilla muilla vastaajilla on kokemus merkityserosta. Koetaan, että siviilissä tapahtuu niin paljon kaikkea muita asioita ja toimintaa, että ei ehditä miettimään. Vankeudessa hengellinen musiikki on tärkeämmässä asemassa, uskonnolliset asiat ovat enemmän läsnä. Musiikin sanomaa pysähdytään miettimään.

On kai siinä eroa, täällä sitä mun mielestä pysähtyy kuuntelemaan. Siviilissä on niin paljon asioita, ettei välttämättä edes mieti niitä sitten, niitä samoja asioita. täällä jää varmaan enemmän miettimään sitä sanomaa sitten. (A)

”täällä sä joudut oleen tos kopissa, sä et pääse sieltä mihinkään, niinku kylällä käymään tai näin. sä joudut olemaan niiden tuntemusten kanssa mitä siitä laulusta tulee” (E)

Kyllä se on siviilissäkin tärkeää, mutta, se on justiin, sä et siviilissä syvenny siihen. Sulla on niin paljon muuta ohjelmaa, että sä et syvenny siihen. Ja täällä sä, sanotaan että ihmisen pitäis mennä siihen että se kerkiäis, mäkin oon aina sanonu näin että ei se ole itsestään selvä juttu että me saadaan aamulla herätä, terveenä ja lähtee käveleen, tuntee lämpö ja kylmä, ja maistaa miltä mikäkin maistuu, se on sellainen arvo, ollaan saatu elämä ja hyvä, terve hajuaisti ja kuuloaisti ja näköaisti, mutta ei me osata olla kiitollisia siitä. Sitten vasta kun me huomataan, että toinen jalka onkin kipeä, sitten vasta me huomataan, kun jäädytään petiin, sitten vasta arvostetaan sitä. (N)

5.5 Merkitys yhteyden löytymisessä toisiin

Suurin osa vastaajista kuuntelee hengellistä musiikkia sellissä yksin. Käy ilmi, että nämä vangit asuvat sellissä yksin. Yksi vastaajista mainitsee ajoittain kuunnelleensa hengellistä musiikkia uskovan sellikaverin kanssa, mutta tämä oli tapahtunut aiemmin toisessa vankilassa. He olivat myös musisoineet yhdessä, kaveri oli soittanut kitaraa ja hän itse oli laulanut. Muut eivät ole laulaneet omalla ajalla toisten kanssa, laulamista yksi on ehdottanut,

mutta on vedottu huonoon lauluääneen eikä ole sitten alettu laulaa yhdessä. Yksin sellissä saatetaan laulaa kyllä. Hengellisen musiikin kuuntelu tai soittaminen ei ole yhdistävä asia omalla ajalla, johtuen siitä, että vastaajat asuvat yksin.

Kirkossa on juhlavampaa, ympäristö luo hartaan tunnelman. Kirkon kauneus, kynttilät ja taulut antavat kokonaisvaltaisen elämyksen. Tämä tulee esiin, kun pohditaan, mikä ero kirkossa koetulla jumalanpalvelusmusiikilla on omaan harrastamiseen verrattuna.

Juhlallisempi olotila. Onhan se kiinni aina ympäristöstä missä kuulee. mä aistin tavallaan eri tavalla musiikin kuin normaali ihmiset eli mulla musiikkiin liittyy aina muitakin tunteita, se musiikki ei oo mulle vain pelkästään ääni vaan siihen liittyy kokonaisvaltainen tunne. Mä haluaisin kaikilla aisteilla ottaa sen musiikin itseeni. Sen takia siihen vaikuttaa aina ympäristö että miten siihen reagoi. kyllä se hartaampi tunnelma tulee tietenkin kirkossa. (S)

Vastaajalle tulee tunne, että nyt on tultu kirkkoon, hengellinen musiikki soi, sillä on iso merkitys. Vastaaja vertaa aiempiin kokemuksiin toisista vankiloista, joissa on omanlainen, tiukempi systeemi ja kertoo nyt kokemuksestaan Vaasan vankilan kirkossa:

Kyllä täällä kun tuleekin kirkkoon, niin tietää tuleensa kirkkoon, tiedostat että tuut sellaseen hengelliseen hommaan ja sitten soi joku hengellinen musiikki, kyllähän tämä on, itselle ainakin suuri asia. On mukava aina tulla tänne. Sillä on merkitystä että olet paikan päällä, tulee erilainen fiilis kun näät asian ja pystyt kuuntelemaan samalla, on elävää musiikkia.(E)

Yksi vastaajista kokee myös, että tunteet tulevat enemmän esiin kirkossa kuin omassa kuunteluhetkessä.

Jos mä täällä kirkossakin istun, mua alkaa melkein itkettää kun mä kuuntelen noita lauluja. Täällä kirkossa tulee enempi tunteet esille. (I)

Sosiaalinen tuki on merkittävässä asemassa resilienssin vahvistumisen kannalta. Tämä tulee esiin useissa tutkimuksissa. Tämä tuki tarkoittaa sosiaalista vurovaikutusta tai suhteita, joista saa apua tai kiintymyksen tunnetta. Sosiaalinen tuen vaikutus on tunne siitä, että on rakastettu ja että kokee huolenpitoa. Ryhmään kuuluminen suojaa traumaperäiseltä stressihäiriöltä (Poijula, 2018, 137).

Edelleen puhuessaan surututkimuksesta ja trauman jälkeisestä kasvusta Poijula (2018, 194-196) viittaa psykoterapeutti Steven Stosnyyn, joka on luonut itsehoidollisen menetelmän,

joka perustuu vahvistavien mielikuvien luomiseen. Aivan kuten fyysinen kipukin, suru vaikuttaa aivoihin. Tätä paranemisprosessia voi nopeuttaa liittämällä positiivisia mielikuvia tapahtumiin, jotka surua aiheuttavat. Seuraavat syvimmät arvot ovat olleet koko ihmislajin olemassaolon ajan ja ne toimivat vahvistavien mielikuvien perustana; perusihimillisyys (kyky olla kiinnostunut toisten hyvinvoinnista), rakkaus, hengellinen yhteys, luonnon ja luovan kauneuden arvostaminen, yhteisöyhteys sekä myötätuntoinen käyttäytyminen (tärkeä sosiaalisten siteiden ylläpitämisessä).

Näiden eri osa-alueiden vahvistuminen toteutuu mielestäni monella tavoin juuri jumalanpalveluselämässä ja erityisesti yhdessä laulaessa. Jumalanpalveluksessa yhdessä laulaminen luo yhteyden toisiin. Tämä on merkittävä kokemus monelle. Koetaan yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Kyllä se yhdistää ihmisiä. Ja se yhteyshän on, voisi sanoa suurimpia juttuja mitä voi kokea kirkossa, jos jättää – vaikkei kirkosta nyt Jumalaa saa pois jättää – mutta jos ajatellaan näin, että hengelliset muut arvot pois, niin, se yhteenkuuluvuuden tunne on kyllä kirkossa ihan eri kuin jossain muussa tilanteessa, vaikka ollaan sama porukka jossain toisessa paikassa. (S)

Kyllä uskon että aika monellekin on niin että, kun sä laulat välillä mukana, tulee sellainen, kun näet että muutkin laulaa, kyllä sillä on suurempi merkitys täällä (kirkossa). tulee sellainen yhteyden tunne, yhdessä tekemistä, laulaminen tuo oman osansa. (E)

Onhan se mukavaa että on musiikkia kirkossa, se on sellaista yhteistä tekemistä, että kaikki saa yhtyä siihen, ja on se sellaista terapiaakin ihmisille. (A)

Kyllä se vaan hengellinen asia on aina sellainen että siinä saat yhteyden. Jos on samanhenkisiä ihmisiä, ne pystyy keskustelemana siitä keskenään, että, mitä tunteuksia hänellä on ja mitä tunteuksia sulla on. (N)

Suurin osa vastaajista kertoo laulavansa kirkossa. Tässä on vaihtelua useista eri syistä. Jollain ujous estää laulamisen, toisilla oma tunnetila tai terveydentila vaikuttavat osallistumiseen. Pohdimme myös, haluttaisiinko esiintyä tai osallistua enemmän jumalanpalveluksen musiikkiin

Mä oon aika arka laulamaan, yleensä otan virsikirjan, mä kuitenkin käännän sen sivun vaikken mä laula, mä en kestä olla vaan, mä tiedän että osaan laulaa, mä en jotenkin vaan rohkene laulamaan. en tiedä kehtaisinko esiintyä, mua jännittäis. kun mä alan

vaikka puhumaankin jostain, mun on vaikee ylittää itseä. Mulla on joka asiassa melkein, jos joku pyytää johonkin, aina ajattelen että en pysty siihen. kerran kun kokeilis, niin saisi sen jännityksen ohi. (I)

Välillä osallistun, välillä taas on sellainen olo, että ei jaksa, kuuntelen vaan. en tiedä oikein haluaisinko esiintyä, mun pitäisi saada asiat ensin kuntoon Jumalan kanssa, että en kulkisi kahta polkua. Täällä on myös sellaisia vankeja, jotka ei kehtaa tosissaan laulaa, ne haluaa vähän heittää vitsiksi sen laulamisen, ja silloin laulaa, sillä tavalla. (A)

Laulan kirkossa, yleensä mulla on kaks kaveria jotka mä otan mukaan tuolta, ja tullaan tähän laulamaan ja kuuntelemaan Sanaa. On vähän uusi ajatus, että kysytään haluaisiko enemmän osallistua. Kyllä niitäkin löytyis varmaan, vaikka sellaset jotka on hyvässä uskossa täällä, kyllä uskon että onnistuis. Tiedän pari jotka vois osallistua. Ei se huonokaan homma olis jos pääsis mukaan, mutta, itsellä on vähän, tiedätkö, ettei tykkää, sanotaan että mä oon aika huono esiintymään, mä meen sellaseen omaan tilaan. tykkään enemmän kuunnella ja olla siinä mukana näin, mutta niinkuin sanoin, se tulee taas siihen keskittymiseen, että menee kymmenen asiaa päällekkäin. (E)

Laulan kyllä ja haluaisin laulaa enemmän, kyllä me täällä kirkossakin kahden muun kanssa silloin, täällä oli jotain esiintyjä, niin mä sanoin niille, istuttiin tossa kaikki samalla penkkirivillä, että mennään ja lauletaan näille yks laulu, ja niin me menttiin ja täräytettiin. (N)

Laulan tarvittaessa, sanotaan, että riippuu että kuinka kurkku kestää. Välillä tulee poltettua turhan paljon, huono asia että kurkku ei toimi. Oon pikkusen vieraantunu esiintymispuolesta kun mut on tuomittu tänne. Sanotaan että yleisö on täällä vähän turhan tuttua. (S)

Vankilan jumalanpalveluksen kannalta minua kiinnosti myös onko vankilan jumalanpalveluksessa eroa siviilin jumalanpalveluksiin. Sain monia eri näkökulmia aiheeseen.

No siinä määrin eroa, että, mä oon näis vankilan kirkois käyny aika paljon. Suurimmaks osaks täällä ajatellaan sillä tavalla, että nää jumalanpalvelukset on, ihmiset on ensimmäistä kertaa kuuntelemassa jumalanpalvelusta. Kuitenkin monesti täällä on sillä tavalla että on pelkästään ne, jotka on tehny uskonratkasun, ja tarviis saarnamiestä, kuka opettais. että ei olis, niinkuin virallisia, kirjasta luettuja ne jumalanpalvelukset. Että olisi sellaisia peruskokouksia, missä lauletaan ja jutellaan niinkuin ihminen ihmiselle. (A)

On erilaista, vangit tulee monesti kirkkoon puhumaan, vaikka pitäis kunnioittaa muita ja olla hiljaa, ja kuunnella ja hiljentyä se hetki, mikä on kirkossa. Siviilissä ollaan sellaisia sivistyneitä, ei siellä puhuta, sen tietää että kaikki on tullut sinne istumaan ryhdikkäästi ja kuuntelemaan. (N)

Onhan täällä sellainen tiiviimpi tunnelma, mitä nyt muistelen noita siviilihommia, se on kohdistettu, kaikki ollaan tässä tavallaan samassa tilanteessa, kun taas siviilissä on monta eri tilannetta kaikilla. (E)

Ei, kirkko kuin kirkko. (S)

Hengellisen musiikin merkitys yhteyden luojana on suuri. Kirkossa yhdessä laulaminen yhdistää muihin. Se, halutaanko osallistua, vaihtelee tunnetilojen mukaan, myös ujous tai keskittymishäiriöt ja äänen kunto vaikuttavat osallistumisen määrään. Vankilan jumalanpalvelukset koetaan toisaalta hyvin kohdennetuiksi juuri vangeille, toisaalta kaivataan opetusta, joka olisi suunnattu uskonratkaisun tehneille. Kirkossa meluaminen ja puhuminen häiritsee myös joskus.

5.6 Musiikilliset toiveet ja hengellisen musiikin suuri merkitys

Kysyin millaista olisi unelmiesi jumalanpalvelusmusiikki, jos saisit itse päättää. Tämä kysymys koettiin selvästikin hiukan liian laajaksi ja epämääräiseksi. Jatkokysymyksenä kysyin, mikä on lempimusiikkia. Vastaukseksi tuli romanien hengellinen musiikki ja myös kitaralla soitettu musiikki. Ttodetaan myös, että nykyinen jumalanpalvelusmusiikki on ollut hyvää ja koskettavaa. Yksi pitää menevästä musiikista, joka kuitenkin on hengellistä, ei hevimusiikista. Esiin tulee myös, että on hyvä olla musiikkia laidasta laitaan.

Kyllähän urkumusiikkikin on komiaa, mutta kun vedetään esimerkiks kitaralla ja kosketinsoittimilla ja rummuilla, se ei oo niin sellasta paatosta, vaan se on sellaista lämmintä, lämmintä mutta iloista, koska uskonasiahän on iloinen asia eikä sellainen, että ollaan niinkuin körttiläiset huivit päässä, että musiikkia voi lähestyä. Pääsee sellaiseen tunnelmaan, että pitää jalalla lyödä tahtia, ja silti tiedetään se, että lauletaan Jeesuksesta, että se sanoma ja se iloisuus lähtee tuolta ylhäältä. (N)

Kitaralla jos soittais niin olis tosi hieno homma, kyllä mä uskon että kitaralla soitto, kun sen osaa soittaa, se vois olla itselle vähän parempi, mutta kyllä se on ihan hyvä jumalanpalvelusmusiikki mitä tässä kuulee. Ja voisi olla uuttakin hengellistä msuiikkia, me lauletaan kaikki täällä melkein näistä kirjoista, mitkä täällä on, nämä on kaikille

melkein tuttuja, mutta onhan niitä paljon sellaisiakin, mitä ei ole laulettukaan tässä kirkossa. Sanotaan, että kyllä kun sen laulun muutaman, yhden, kahden kerran on kuullut, jonkun uuden laulun, niin kyllä se sit lähtee että on mukana. Kun välillä on sama laulu soinut, mikä on pitkän aikaa soinut, niin porukalla on mennyt kiinnostus. (E)

Yksi vastaajista on kuunnellut pääosin vain hengellistä musiikkia. Musiikki on hänelle yhtä tärkeää kuin hengittäminen.

Musiikki on ollut mulle vähän samaa aina pienestä pitäen kun hengittäminen, yhtä tärkeitä. Oon kuunnellu kaikenlaista musiikkia, on nuorempana soitettukin kaikenlaista, mutta mennään nyt tämä viimeinen kolkytviis vuotta taaksepäin, niin kyllä se on hengelliselle puolelle jäänyt. (S)

Onhan sillä suuri merkitys että hengellistä musiikkia voi kuunnella. Kyllä sillä itselle on suuri merkitys. Se on tärkeä homma, tässä talossa on hyvä kirkko ja hyvä porukka, kyllä se on itselle ainakin ollut hyvä tämä. (E)

Toiveissa olisi myös mahdollisuus harrastaa soittoa ja laulaa yhdessä. Silloin jumalanpalvelukseen osallistuminenkin helpottuisi. Tällä hetkellä Vaasan vankilassa ei ole bänditoiminnan vetäjää, musiikkihuone ja soittimia kyllä on.

Todellakin haluaisin soittaa enemmän ja opetella soittamaan, mehän ollaan pyydetty sitä, kun täällä on se musiikkihuone, että sinne tulisi joku vetäjä, niin, ja sitten se voisi olla sellaista helpompaa esiintymistä, kun siellä olisi joku musiikkiryhmä, ja sitten yhdessä harjoitellaan ja yhdessä esitetään niitä musiikkeja, en mä yksin haluaisi tohon. (A)

6 Pohdinta

Lähdin tutkimuksessani etsimään vastausta siihen, miten vangit kokevat hengellisen musiikin ja mikä on hengellisen musiikin merkitys vankeudessa. Tutkin myös resilienssin vahvistumista hengellisen musiikin kokemuksessa ja hengellisen musiikin vaikutusta vankien sielunelämään. Sain rikkaan ja syvällisen aineiston, vaikka tehtyäni haastattelut oli mielessäni epäily aineiston riittävydestä, koska vastaukset tulivat niin nopeassa ajassa. Keskusteluyhteys syntyi ja koin, että vankien oli helppo puhua aiheesta.

Monilla hengellinen musiikki on ollut merkittävässä asemassa läpi elämän, kokemuksia on ollut jo varhaislapsuudesta. Erityinen merkitys hengellisellä musiikilla vaikuttaisi olevan juuri vankeuden aikana. Tarvitaan tukea omassa muutoksessa parempaan, siihen hengellinen musiikki antaa toivon näkökulmaa.

Musiikki avaa tunteita, auttaa käsittelemään niitä ja myös vapautumaan vaikeiden tunteiden kuormasta. Koetaan rauhaa, joka tulee hengellisen musiikin kautta. Saadaan voimaa kestää vaikeissa olosuhteissa, musiikkitilaisuudet ovat jotain, mitä odotetaan, jotain, joka saa tuntemaan elämän merkitykselliseksi.

Yhteinen laulu kirkon penkissä on vahva kokemus. Yhteenkuuluvuuden tunne lauletaessa hengellistä laulua yhdessä on suurempi kuin muussa yhteisessä toiminnassa koettu tunne

Kaikki nämä tutkimushaastattelussa esiintulleet seikat, vaikeiden tunteiden korvaantuminen myönteisillä, toivon ylläpitäminen, elämän merkitykselliseksi kokeminen sekä yhteyden ja yhteisöön kuuluvuuden tunne ovat merkittäviä resilienssiä vahvistavia tekijöitä. Kun ajatellaan vangin elämää, on resilienssin vahvistaminen mielestäni erittäin tärkeää. Useat ovat kokeneet elämässään muitakin traumatisoivia tilanteita kuin vain vangituksi tuleminen. Elämässä on voinut olla väkivaltaa, syrjäytymistä, huumeiden käyttöä ja muita vaikeuksia. Keskittymishäiriöistä johtuvat epäonnistumisen kokemukset ovat jättäneet minäkuvaan jälkensä.

Vangit kertoivat halustaan osallistua enemmän musiikin tekemiseen. Oli halua osallistua soittoryhmiin ja kiinnostusta yhdessä laulamiseen. Ohjattua musiikkitoimintaa selvästi kaivattaisiin .

Hengellisen musiikin hyöty on selvästi nähtävissä. Haluan painottaa hengellisen musiikkityön merkitystä vankiloissa. Musiikkityö ja musiikin ohjaaminen ovat valitettavan usein pelkästään vapaaehtois pohjalla tai keikkatyöläisten varassa. Näin tärkeä osa-alue vaatisi kokopäivätoimisen muusikon panosta hengellisen musiikin harrastamisen järjestämisen sekä jumalanpalvelusten, yhtyeiden ja kuorojen vetämiseen. Hengellisen musiikin ohjaus ja hyvä jumalanpalvelusmusiikki ovat vangeille vähintään yhtä tärkeitä papin työ messuineen, jumalanpalveluksineen ja sielunhoitoineen. Hengellinen musiikki hoitaa ja korjaa ihmisen mieltä ja tunne-elämää ja kannattelee kohti parempaa tulevaisuutta.

Tutkimukseni sai minut toivomaan, että hengellistä musiikkia vankiloissa tutkittaisiin lisää. Erityisesti mieleeni tulevat jumalanpalvelusryhmät. Seurakunnissa on nykyään alettu yhä

enemmän puhua osallistamisesta. Se tarkoittaa seurakuntalaisten mukanaoloa, ei vain messun toimittamisessa; tekstinlukijoina, kynttilänsytyttäjinä, laulukirjojen jakajina; vaan myös messun suunnittelijoina. Kun ei olla pelkässä vastaanottajan roolissa, palveluksesta tulee itselle paljon merkittävämpi. Tietenkin on myös sallittua olla kuulijana, ketään ei tulisi pakottaa osallistumaan.

Kirjoitustyön loppumetreillä otimme Vaasan vankilan papin kanssa suunnitelmiin jumalanpalvelusryhmän aloittamisen. Tämä ei ehtinyt vielä toteutua tämän kirjoitustyön aikana, joten en voi jakaa kokemuksia suunnitelman onnistumisesta vielä. Uskon, että tämä toimintamalli voisi olla erittäin toimiva. Tehtyäni haastattelut, sain kuulla erilaisia kokemuksia ja myös mielipiteitä ja toiveita messun musiikista. Tämän vuoksi arvelen, että jumalanpalvelusryhmät olisivat hedelmällinen tapa päästä parempaan yhteyteen vankien kanssa, saada tuoretta tietoa juuri näiden vankien toiveista ja mieltymyksistä. Yhdessä tekeminen voisi vahvistaa osaltaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Lisäksi resilienssin vahvistumiseen usein liitetty myötätunnon ja toisten auttamisen aspekti vahvistuisi tässä toimintamuodossa.

Tämän tutkimustyön tekeminen on ollut minulle myös matka omaan itseeni ja ajattelutapoihini. Olen ollut tämän työn myötä sisäisessä kasvuprosessissa. Olen tiedostanut, että työn aloittamisen lykkääminen ei ole johtunut vain uupumusoireistani, vaan myöskin omasta sisäisestä epävarmuudesta.

Pedagogisissa opinnoissa, joita olen nyt aloittanut päästyäni laulupedagogilinjalle, olemme käyneet läpi ihmisen suhdetta itseensä ja toisiinsa. Olen tullut tietoiseksi sisäisistä vaatimuksistani itseäni kohtaan ja kyseenalaistanut niitä. Kynnys aloittaa uuden haastavan asian kanssa on madaltunut, koska olen päästänyt vähittäin irti epärealistisista vaatimuksista itseäni ja tekemiäni projekteja kohtaan. Keskustelin tästä asiasta myös haastateltavani kanssa kun puhuimme uskalluksesta laulaa hengellisiä lauluja kirkossa. Taustalta paljastuu epävarmuus aloittaa asioita, mutta myös käänteentekevä oivallus vaikeuksista ylitsepääsemisestä

Mä oon niin monis asiois epävarma ittestäni. Sanotaan, että jos mä vaikka alan tehdä ruokaa jota mä en oo tehnyt, en ala helposti ees kokeilemaan. Ja sit kun mä meen kokeileen, sit mä osaankin sen heti. (I)

Uskalluksesta aloittaa uusia asioita aukeaa mielenkiintoisia polkuja. Yhteys toisiin ihmisiin vahvistuu myös, kun huomaamme kaikki olevamme sisäisesti epävarmoja ja uskallamme

tunnustaa sen itsellemme ja muille. Uupumisen seurauksena olen karsinut elämästäni kaikkea turhaa ja kuormittavaa, ja tämä koskee myös kuormittavia psyykkisiä toimintatapoja. Tämä on auttanut minua parempaan itsetuntemukseen ja sitä kautta avoimempaan, syvällisempään yhteyteen muiden kanssa.

Kun aloitin työt Vaasan vankilassa pari vuotta sitten, koin siihen selvää kutsumusta. Halusin asettaa itseni alttiiksi, tämän toteutin ensimmäisellä palveluskerralla tervehtimällä kaikkia kirkkoon tulijoita silmiin katsoen ja kättelemällä. Yhteys vankilassa olevien ihmisten, vankien, vartijoiden ja muun henkilökunnan kanssa on tiivis. Tätä kuvastaa tutkimuspäiväkirjaani kirjattu tapahtuma: *Suhdettani vankilaan kuvaa hyvin lause, jonka sanoin vartijalle esitellessäni itseni hänelle parin viikon työssäolon jälkeen "Hei, olen Mari, meidän uusi kanttori".*

Tutkimuksen kannalta on merkittävää ja suuntaa antava juuri tämä sitoutunut, yhteisön jäsenenä jumalanpalveluselämää, vankeja ja vankilaa tarkasteleva näkökulma. Tämä luo syvemmän mahdollisuuden ymmärtämiseen, kuin jos olisin ulkopuolelta tullut haastattelija.

Aloittaessani haastatteluja olin hyvin kiinnostunut kuulemaan, miten vangit kokevat hengellisen musiikin. Minulla oli joitakin oletuksia, miten he voisivat ajatella, ja jotkin näistä oletuksista osittain todentuivatkin, toisaalta tuli yllätyksiä.

Olin ajatellut että kirkossa vaiti olemiseen laulujen aikana olisi syynä vain ujous, ja yhteisön oletetut odotukset. Ajattelin, että vangeilla on tietty rooli, jota ei uskallettaisi rikkoa. Näitäkin syitä oli kyllä, oli arkuutta ylipäänsä laulaa, muuallakin kuin vain vankilan kirkossa. Myös vankilan kirkossa olijoiden liiallinen tuttuus esti ainakin esiintymisen laulajana vankilassa.

Muita syitä olivat esimerkiksi terveydelliset syyt. Kurkku ei kestänyt laulamista tai oli ollut suun alueen leikkaus. Esiintymistä esti tunne oman uskon riittämättömydestä, kirkossa esiintyjän olisi oltava uskossa vakaa. Minua yllätti myös yhden vangin kokemus siitä, että laulut ovat liian tuttuja, että niiden laulaminen tuntuu jo kyllästyttävältä. Olimme nimittäin pastorin kanssa ajatelleet, että liian vieraat ja vaikeat laulut estäisivät laulamisen, ja siksi olimme tietoisesti valinneet muutamia yksinkertaisia lauluja, jotka aina toistuisivat liturgiassa ja tulisivat näin tutuiksi kaikille. Tässä tuli kuitenkin vastaan haastateltavan toive uusista lauluista, jotka hänen mielestään helposti oppisi kyllä parin kerran jälkeen. Esiin tuli myös keskittymishäiriöiden esiintyminen ja niiden aiheuttamat vaikeudet soittamisessa.

Osasin odottaa tuloksista, että hengellinen musiikki on merkityksellistä vaikeiden tunteiden purkamisessa. Olen myös kokenut tuon syvän yhteisöllisyyden, yhteyden ja yhteisen hetken jakamisen Vaasan vankilan kirkossa ollessani siellä palvelemissa. Me olemme seurakunta, yhdessä laulava seurakunta, kaikki olemme siellä yhtä arvokkaina, yhtä syntisinä ja yhtä pelastettuina.

7 LÄHTEET

- Aho, M. 1998. *Musiikkia Kaltereiden takaa*. Helsinki: Tietosanoma.
- Cohen, S. & Taylor, L. 1986. *Mielenterveyden säilyttäminen -tutkimus pitkän vankeuden vaikutuksista*. (Englanninkielinen alkuteos 1972, toinen painos 1990, josta tutkimuksen suomensi Matti Markkanen.) Kerava: Vankeinhoidon koulutuskeskus.
- Cuddy, A. 2016. *Närvara*. (Englanninkielinen alkuteos 2015, ruotsiksi kääntänyt Ingalill Bergensten) Örebro: Libris.
- Cyrulnik, B. 2012. *Ihmeellinen kurjuus*. (Ranskankielinen alkuteos 1999, suomentanut Aura Sevon.) Helsinki: Rasalas.
- Gustavsberg, H. & Åhman, H. 2017. *Tilannetaju: päätä paremmin*. Helsinki: Alma Talent Pro.
- Nissinen, M. 2004. Musiikki, ihminen ja jumala. I Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M. & Suikkanen, P., toim. *Kirkkomusiikki*. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, P. 1985. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Kyriiri.
- Kanniainen, E-P. 1997. *Turun vankilan musiikkitoiminta*. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu, Musiikkiterapian ja musiikkipedagogin koulutusohjelma.
- Kuronen, P. 2014. *Narratiivinen tutkimus hengellisten laulujen ja seurakuntayhteyden merkityksestä eteläsudanilaisille maahanmuuttajille*. Pro gradu-tutkimus. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos, kasvatustieteiden tiedekunta.
- Moisala, P. & Seye, E. 2013. Musiikintutkija ihmisten keskellä – etnomusikologinen kenttätyö. I Moisala, P. & Seye, E., toim. *Musiikki kulttuurina*. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura.
- Poijula, S. 2018. *Resilienssi*. Helsinki: Kirjapaja.

Haastattelusopimus

Mari Renvall

Yrkeshögskolan Novia

Opiskelen kirkkomusiikkia viidettä vuotta ja työskentelen Vaasan vankilan kanttorina.

Tutkin hengellisen musiikin merkitystä vankeusaikana. Tutkimuksessa on kyse kristillisestä hengellisestä musiikista, sen kuuntelusta ja soittamisesta vapaa-ajalla, omassa hartaudenharjoittamisessa ja jumalanpalveluksissa.

Tutkimus toteutetaan haastatteluna. Haastattelut äänitetään ja kirjoitetaan äänitteestä paperille. Aineisto on vain tutkijan käytössä ja se hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Tutkimustyöstä ei käy ilmi haastateltavan henkilöllisyys eikä häntä voi siitä tunnistaa. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista.

Suostun osallistumaan haastatteluun

Aika ja paikka

Allekirjoitus ja nimenselvennys